

Normeren op werkelijk energiegebruik: een hybride aanpak

Position paper Platform Duurzame Huisvesting, juli 2025

We staan voor een belangrijke uitdaging: CO₂-uitstoot verlagen en daarmee verdere klimaatverandering tegengaan. De gebouwde omgeving speelt hierin een belangrijke rol. Energiebesparing is hierin de eerste en meest directe stap: wat je niet verbruikt, hoeft je ook niet op te wekken met fossiele of (vaak schaarse) duurzame bronnen of te transporteren over een toch al vol energienetwerk. Slim sturen op werkelijk energiegebruik¹ draagt daar direct aan bij.

De Europese richtlijn Energy Performance of Buildings Directive (EPBD) schrijft voor om de gebouwenvoorraad energetisch te verbeteren. In de meest recente update (EPBD IV) zijn aanwijzingen opgenomen om in iedere lidstaat minimale energieprestaties (MEPS) voor de utiliteitsbouw vast te stellen. Deze zijn bedoeld om stapsgewijs de slechtst presterende gebouwen te verbeteren. Lidstaten kiezen zelf of ze sturen via energielabels of via werkelijk energiegebruik. De Rijksoverheid staat deze zomer dan ook voor een belangrijke keuze: welke indicator wordt gebruikt om per 2030 de slechtst presterende 16% van de Nederlandse utiliteitsgebouwen te identificeren en uit te faseren?

Het energielabel geeft geen inzicht in het werkelijke

energiegebruik van gebouwen, het beschrijft de theoretische energieprestatie. Gebouwen met een “goed” label kunnen veel energie gebruiken terwijl gebouwen met een “slecht” label in gebruik zeer energiezuinig kunnen zijn. Werkelijk gemeten energiegebruik geeft zicht op het daadwerkelijke gebruik, inclusief het effect van gedrag, installaties, onderhoud en beheer. Daarmee wordt de relatie met CO₂-uitstoot gedurende de exploitatiefase, direct via aardgasreductie of indirect via minder verbruik van elektra, concreet én stuurbaar. Daarbij komt dat de energielabels op de schop gaan. Welke gebouwen tot de 16% slechts presterende gebouwen behoren is daarom op zijn vroegst pas per 2027-2028 bekend. Uit de ervaring met de label C-verplichting² weten we dat dit veel te laat is om per 2030 deze gebouwen

1 In dit paper hanteren wij de definitie van het totale werkelijk energiegebruik op de meter: gebouwgebonden- én gebruikersenergie, zonder aftrek van overige gebruiksposten zoals die ook wordt gehanteerd in het [WEii protocol](#).

2 De label C-verplichting werd in 2018 aangekondigd. 7 jaar later voldoet nog steeds niet iedere gebouweigenaar aan deze verplichting.

daadwerkelijk uitgefaseerd te hebben. Bovendien zien we dat ontwikkelingen vanuit zowel Europa³ als de markt⁴ sturen op werkelijk energiegebruik stimuleren.

Daarom pleiten we in dit position paper om het normeren op werkelijk energiegebruik mogelijk te maken náást het sturen op energielabel.

De impact van sturen op werkelijk energiegebruik

Voor grote vastgoedeigenaren en -beheerders is rapporteren op werkelijk energiegebruik al jaren de norm. Momenteel stuurt ruim 17% van de zakelijke markt op werkelijk energiegebruik via de Werkelijke Energie intensiteit indicator (WEii)⁵.

energiegebruik. Energielabels zijn richtinggevend in het ontwerpproces en geven inzicht in de theoretische energieprestaties van een gebouw. Sturen op werkelijk energiegebruik verlegt de focus van het gebouw als statisch object naar het gebouw-in-gebruik. Samen leiden ze tot een meer integrale benadering en tot meer autonomie voor de gebruiker.

Tabel 1 geeft een overzicht van de belangrijkste verschillen tussen energielabels en sturen op werkelijk

Tabel 1 - Vergelijking tussen energielabels en werkelijk energiegebruik

<i>Aspect</i>	<i>Energielabels</i>	<i>Werkelijk energiegebruik</i>
<i>Grondslag</i>	Theoretische berekening o.b.v. vaste normen (NTA 8800)	Werkelijk gemeten energiegebruik (kWh/m ² /jr), vaak via WEii-protocol
<i>Doelmatigheid</i>	Indirect effect op CO ₂ -reductie via theoretische gebouwkwaliteit.	Direct effect op CO ₂ -reductie via gemeten energiegebruik.
<i>Standaardisatie</i>	Via rekenmethodiek NTA 8800.	Beschikbaar via WEii: gestandaardiseerde bepaling van werkelijk gebruik.
<i>Vergelijkbaarheid</i>	Maakt het makkelijk om gebouwen met eenzelfde gebruiksfunctie onderling te vergelijken op theoretische energieprestaties.	Goed bij gebruik van uniforme methode; vergelijkt echte prestaties.
<i>Toekomstbestendigheid</i>	Geeft momentopname op basis van een model dat kan verouderen en is 10 jaar geldig. "Waarde" van een energielabel verandert in de tijd.	Kan jaarlijks opgesteld worden
<i>Invloed/ verantwoordelijkheid</i>	Ligt vooral bij gebouweigenaar (gebouwgebonden verbetermaatregelen).	Verdeeld: eigenaar én gebruiker dragen bij via gebouw, gedrag en beheer.
<i>Handelingsperspectief</i>	Gebouweigenaren kunnen gericht investeren in maatregelen (isolatie, technische installaties, etc.) om een beter energielabel te krijgen.	Richt zich op concrete verbruiksdata en biedt directe feedback voor bijsturing tijdens de gebruiksfase en via maatregelen bij beheer & onderhoud of renovatie.

3 O.a. zonnepanelen verplichting bij renovaties, de uitbreiding van de GACS-verplichting en Zero Emission Building (ZEB)- eis voor nieuwbouw per 2030 en voor bestaande bouw per 2050.

4 Verplicht rapporteren op werkelijk energiegebruik gebeurt al via CRREM (voor beleggers) en CSRD (voor grote bedrijven). Ook binnen de EML-verplichtingen wordt jaarlijks een opgave van energiegebruik gevraagd.

5 Uit de verkenning van de WEii van april 2025 blijkt dat 17% van het totale utiliteitsbouwoppervlak vrijwillig wordt gemonitord op werkelijk energiegebruik via de WEii. Met name in het maatschappelijk vastgoed, waar weinig gelabeld wordt, is de WEii volledig omarmd.

Een aantal voordelen van sturen op werkelijk energiegebruik lichter we hieronder toe:

- **Gedeelde verantwoordelijkheid:** zowel eigenaar (via verduurzamingsmaatregelen) als gebruiker (door aanpassen gedrag) dragen actief bij aan verduurzaming.
- **Direct financieel voordeel:** gebruikers besparen op energiekosten; eigenaren profiteren van hogere vastgoedwaarde.
- **Datagedreven onderhoud en beheer:** sturen op werkelijk energiegebruik stimuleert het gebruik van verbruiksdata voor doelmatiger onderhoud en exploitatie.
- **Beter en actueler beeld van de gebouwvoorraad:** anders dan labels, laat het werkelijke energiegebruik continu zien hoe gebouwen presteren.
- **Tegengaan netcongestie:** realtime data helpt bij het signaleren van piekbelasting en netcongestie.
- **Versnelling verduurzaming:** inzicht in werkelijke prestaties helpt gebouweigenaren om gericht te investeren in maatregelen waarmee het meeste effect wordt behaald.

Sturen op werkelijk energiegebruik leidt tot doelmatig en eerlijk beleid, en draagt bij aan het behalen van klimaatdoelen. Het biedt de overheid een krachtig sturingsinstrument om de effectiviteit van beleidsmaatregelen zichtbaar te maken in bespaarde kWh en vermeden CO₂-uitstoot.

Een hybride aanpak van MEPS

Utiliteitsbouw is niet zo homogeen als woningbouw en vaak complexer. Daarom zijn maatwerk en keuzevrijheid essentieel om tot goede oplossingen te komen. Een hybride aanpak van MEPS combineert de voordelen van energielabels en werkelijk energiegebruik. Dit draagt bij aan het gericht uitfasen van gebouwen die daadwerkelijk slecht presteren — niet alleen op papier.

Voor wie is een hybride aanpak interessant?

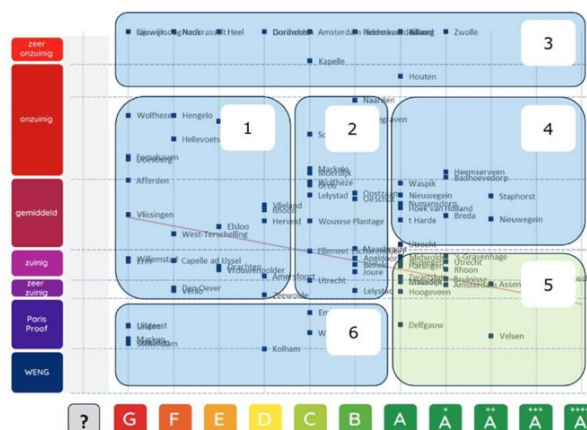
Een hybride aanpak biedt een realistisch alternatief voor gebouwen zonder (actueel) label, of gebouwen waarvan het label niet representatief is. Vooral maatschappelijk vastgoed, die nu al veel sturen

Praktijkvoorbeeld: portefeuilleaanpak Rijkswaterstaat

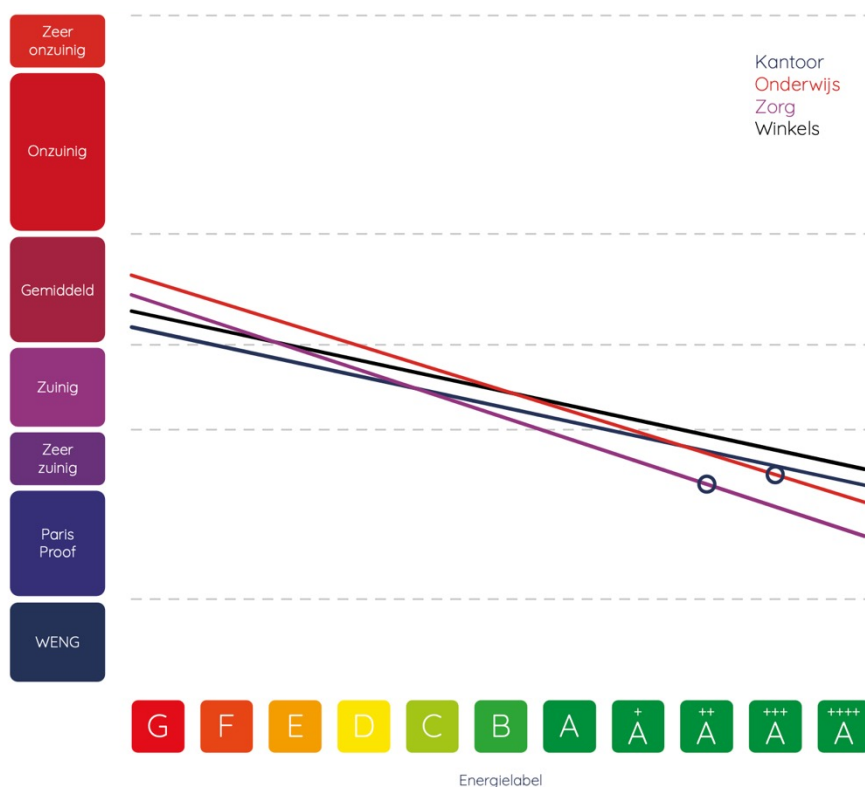
Door de WEii-score te combineren met het energielabel ontstaat een compleet beeld van zowel de theoretische potentie als feitelijke prestaties van een gebouw. Rijkswaterstaat gebruikt hiervoor het WEii-EnergieKompas. Dit overzicht laat het werkelijke energiegebruik van een gebouw zien ten opzichte van de verwachte prestatie. Op basis van de ingevoerde data geeft de methodiek de meest efficiënte route naar een Paris Proof gebouw.

Deze aanpak maakt het mogelijk om binnen de portefeuille-aanpak gericht te verduurzamen. Rijkswaterstaat definieerde op basis van het WEii-EnergieKompas zes aandachtsgebieden: direct doen, plannen, tussenmeters plaatsen, energiebeheer uitvoeren, pluim geven en beleid herzien.

[Lees het volledige artikel in het TVVL-magazine van april 2025.](#)

Figuur 1 - WEii-EnergieKompas Rijkswaterstaat met zes aandachtsgebieden (bron: TVVL magazine april 2025)

Figuur 2 - WEii-classes i.r.t. energielabelklassen (bron: WEii-EnergieKompas)

op werkelijk energiegebruik⁶, en het MKB kunnen profiteren van deze laagdrempelige, snellere en goedkopere route.

Hoe zou een hybride aanpak eruit kunnen zien?

Bij een hybride variant binnen de MEPS kiest de gebouweigenaar zelf hoe wordt aangetoond dat aan de eisen wordt voldaan: via het energielabel of via de WEii-score⁷. Het Rijk stelt hiervoor een tabel op waarin energielabelklassen per gebruiksfunctie worden vertaald naar bijpassende WEii-scores (in kWh/m²/jr). Voor vier gebruikstypes is in het WEii-EnergieKompas al bepaald hoe de WEii-classes corresponderen met de energielabelklasse (zie grafiek). Voor overige gebouwtypes kan dit op een vergelijkbare wijze worden bepaald.

De voordelen van een hybride aanpak

Hoewel een extra route naast het energielabel complex lijkt, brengt een hybride aanpak in de praktijk juist

duidelijke voordelen. Een aantal worden hier toegelicht:

- **Lagere uitvoeringslasten:** het opstellen van een WEii-score is eenvoudiger en goedkoper dan een energielabel.
- **Snellere marktopstart:** MEPS-sturing via werkelijk energiegebruik kan per direct beginnen, zonder te wachten op de labelherziening. Op basis van bestaande gegevens kan een risicogroep worden aangewezen van de 16% slechtst presterende gebouwen waardoor gebouweigenaren nu al verduurzamingsmaatregelen kunnen inplannen voor de komende jaren.
- **Ondersteunt marktdraagvlak en adoptie van MEPS:** doordat het aansluit bij bestaande praktijkervaring en eenvoud biedt, draagt het bij aan een haalbare invoering vóór 2030.

⁶ Uit de verkenning van de WEii van april 2025 blijkt dat met name in de zorg (59%) als het onderwijs (96%) een groot deel van het Nederlandse gebouwoppervlak de WEii gebruikt om inzicht te krijgen in hun werkelijk energiegebruik.

⁷ In Nederlandse markt is de WEii (Werkelijke Energie intensiteit indicator) de uniforme methode voor het inzichtelijk maken van werkelijk energiegebruik. Daarom stellen wij het gebruik van de WEii-methodiek voor om sturen op werkelijk energiegebruik te normeren. In de WEii-score is het totale energiegebruik meegenomen en gecorrigeerd voor weersomstandigheden, gebruikersoppervlakte en gebruikstype om tot een vergelijkbaar beeld van gebouwgebonden energie te komen.

Openstaande vragen

Dit position paper is geen kant-en-klare oplossing, maar een uitnodiging tot gesprek. De onderstaande vragen kunnen dat gesprek richting geven. Platform Duurzame Huisvesting denkt en doet graag mee om sturen op werkelijk gebruik verder te brengen.

- **Hoe kunnen we gebouweigenaren ondersteunen met een helder handelingsperspectief?**

Veel gebouweigenaren willen wel sturen, maar weten niet waar te beginnen. Een aanpak als BespaarSamen⁸, zou hierin richting kunnen geven.

- **Hoe gaan we eerlijk om met verzamelgebouwen met meerdere gebruiksfuncties?**

Bij multifunctionele gebouwen is één vaste norm lastig toepasbaar. Een gewogen benadering per gebruikstype, zoals opgenomen in de WEii, kan uitkomst bieden, maar vraagt om duidelijke afspraken.

- **Hoe gaan we om met gebouwen met een sterk afwisselend gebruik?**

Gebouwen met intensief of tijdelijk gebruik kunnen een vertekend beeld geven. Zonder correctie voor gebruiksintensiteit doet normering mogelijk geen recht aan de werkelijke prestatie.

- **Hoe richten we handhaving op werkelijk energieverbruik eenvoudig en uitvoerbaar in?**

De manier van handhaven moet bepaald worden. Dit kan bijvoorbeeld via het WEii certificaat of via het Datastelsel Verduurzaming Utiliteit (DVU)⁹. Automatisering kan ervoor zorgen dat het handhaven minder tijd en geld kost.

- **Hoe borgen we datadeling op een veilige en rechtvaardige manier?**

Het delen van energieverbruiksdata vraagt om zorgvuldige autorisatie. Systemen als het DVU kunnen hierin voorzien, mits goed geborgd in proces en techniek.

⁸ [BespaarSamen](#) is een methode om de energie-efficiëntie van de utiliteitsbouw te verbeteren op basis van data. Dit is een initiatief van Platform Duurzame Huisvesting, Techniek Nederland, ISSO, DGBC en TVVL.

⁹ [Het Datastelsel Verduurzaming Utiliteit \(DVU\)](#) is een digitale infrastructuur waarmee energiedata van utiliteitsgebouwen veilig en gestandaardiseerd gedeeld kan worden tussen gebouweigenaren, dienstverleners en overheden.

Totstandkoming

Dit is een position paper van Platform Duurzame Huisvesting en is mede tot stand gekomen door:

- Jaap Dijkgraaf (PDH)
- Anne Kamp (PDH)
- Martin Mooij (DGBC)
- Eefje Stutvoet (DGBC)
- John Lens (TVVL)
- Marco Witschge (Techniek NL)
- Ramses Blauw (RVB)
- Selina Roskam (RVB)
- Simon van der Gaast (IVBN)

Voor vragen kunt u contact opnemen met:
versnelling@platformduurzamehuisvesting.nl

